

Regioberaad Friesland

Verslag van een overleg van vertegenwoordigers van Charterkerken en overige betrokken geloofsgemeenschappen in de provincie Friesland met een delegatie van INLIA, gehouden op

21 februari 2023 in 'De Fontein' te Leeuwarden.

Onderwerp: de crisisopvang van dakloze asielzoekers uit het Aanmeldcentrum Ter Apel.

Aanwezig:

Drachten, Doopsgezinde Gemeente: mw A Regnerus
Dokkum, gezamenlijke kerken: dhr J Schaap, mw M van der Staal, mw J Kerkhof
Franeker, Prot Gem: dhr W Veenstra
Gorredijk, Prot Gem 'Ontmoetingskerk': mw G Hoekstra, dhr G van der Iest, mw S Veenstra
Leeuwarden, City Life Church en Diaconaal Platform Leeuwarden: dhr K Boersma
Leeuwarden-Huizum, Prot Gem en NOF: dhr K de Dreu
Leeuwarden, Prot Gem De Fontein: dhr H de Jong
Leeuwarden-Camminghaburen, Prot Gem 'De Schakel': dhr J ten Kate en mw M van der Sneek
Noodopvang Fryslân: mw I Langendijk
Steenwijk, Prot Gem en Diaconaal Platform Steenwijkerland: dhr en mw Van den Berg
Metslawier, Prot Gem: dhr B Haanstra (bestuurslid INLIA)
Namens INLIA: dhr John van Tilborg (directeur), mw Loes Hooge Venterink, mw Maartje Aarse.

Inleiding:

Sinds augustus 2022 vangen kerken in heel Nederland, samen met INLIA, asielzoekers op die zich melden in het Aanmeldcentrum Ter Apel om een asielaanvraag in te dienen of in het kader van gezinshereniging. Deze gasten verblijven bij de kerken, omdat het Centraal orgaan Opvang Asielzoekers (COA) onvoldoende bedden capaciteit heeft.

Directe aanleiding voor deze **crisisopvang** was een verzoek van Burgemeester Schuiling van Groningen, voorzitter van de Veiligheidsregio Groningen, namens de Rijksoverheid, aan INLIA en de kerken, om een einde te helpen maken aan de mensonterende situatie waarin honderden dakloze asielzoekers al maanden op het grasveld buiten het aanmeldcentrum in Ter Apel bivakkeerden.

Inmiddels hebben meer dan honderd kerken op tientallen locaties met inzet van meer dan 2.000 vrijwilligers al meer dan 17.000 overnachtingen verzorgd. Meer daarover in deze berichten op de website van INLIA: [Kerken realiseren in 8 weken 14.500 overnachtingen voor asielzoekers](#) (bericht van 24 oktober 2022) en [Mogen we ze houden?](#) (30 september 2022).

Aanvankelijk zou deze opvang bij de kerken kortdurend zijn, namelijk totdat bij Defensie in Zoutkamp een tijdelijke opvanglocatie gereed zou zijn gemaakt. Bij de opening op 10 september 2022 van 'Marnewaard', bedoeld als 'wachtkamer' voorafgaand aan de start van het asielproces in Ter Apel, was de capaciteit (500 tot 700 bedden in grote tenten) echter al meteen ontoereikend om alle asielzoekers uit de diverse (crisis)noodopvanglocaties in onder te kunnen brengen. Bovendien kampen ook de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en de AVIM (Vreemdelingenpolitie) in Ter Apel met grote achterstanden in het registreren en verwerken van asielaanvragen.

In de reguliere asielzoekerscentra van het COA worden zo'n 16.000 plekken, bedoeld voor asielzoekers, bezet door statushouders die in afwachting zijn van doorstroming naar een woning ergens in Nederland. Daarom verblijven duizenden mensen in Noodopvanglocaties (van het COA) en Crisisnoodopvanglocaties (van gemeenten en Veiligheidsregio's).

Dank zij de hulp van de kerken en INLIA is het sinds eind augustus 2022 niet meer voorgekomen dat mensen buiten de poort van Ter Apel de nacht in de open lucht moesten doorbrengen. Een paar

duizend mannen, vrouwen en kinderen hebben kortere of langere tijd verbleven in opvanglocaties bij kerken en INLIA. Op dit moment worden nog zo'n 140 mensen opgevangen.

Voorjaar 2023 : opnieuw uitbreiding van de crisisopvang nodig

De capaciteitsproblemen bij COA en IND zijn echter nog steeds niet achter de rug. Het ministerie van Justitie en Veiligheid vraagt INLIA en de kerken opnieuw mensen te gaan opvangen, omdat men voorziet dat het in de komende maanden opnieuw misloopt. Er verdwijnen duizenden opvangplaatsen doordat festivalterreinen weer beschikbaar moeten zijn voor festivals, doordat contracten in gemeenten aflopen (en gemeentebesturen een uiterste datum hebben toegezegd aan gemeenteraad en bevolking), doordat vakantieparken, cruiseschepen e.d. weer voor toeristen ingezet worden etc.

We stevenen af op een tekort van mogelijk zelfs duizenden plaatsen. Dit ondanks de inspanningen om extra azc's te creëren, ondanks het feit dat meer gemeenten nu werk maken van het huisvesten van statushouders (waardoor er ruimte komt in de azc's) en ondanks het feit dat zogeheten derdelanders uit Oekraïne voorlopig niet in de asielketen terechtkomen. Dat alles zal onvoldoende soelaas bieden voor de komende periode. Er zijn nog steeds heel veel mensen op de vlucht en daarbij komt dat er nog veel vrouwen en kinderen hiernaartoe komen voor gezinshereniging. De maatregel van de staatssecretaris om reeds toegelaten gezinnen nog een half jaar langer in het buitenland te laten wachten is door meerdere rechtbanken en in hoogste instantie ook door de Raad van State [onwettig verklaard](#).

Is er nu - vandaag - acute nood in Ter Apel? Nee.
Is er nood te voorzien voor de zeer nabije toekomst? Ja.
Is het nu nodig dat kerken opnieuw mensen gaan opvangen?

Het antwoord daarop hangt af van de vraag of we vinden dat we het er op aan moeten laten komen. Vinden we het gerechtvaardigd om te wachten totdat we in Ter Apel opnieuw door de humanitaire ondergrens heen zakken? Willen we wachten met in actie komen, totdat kinderen en jongeren die een lange reis vol verschrikkingen hebben meegemaakt, eerst een aantal dagen op stoelen moeten slapen zonder sanitaire voorzieningen? Totdat kwetsbare mensen opnieuw voor een dichte poort staan en buiten aan weer en wind overgelaten worden? INLIA wil dat niet. Dus wij zeggen: 'Ja, het is nodig'.

Wij willen helpen voorkomen dat er opnieuw een humanitaire crisis ontstaat waarbij we door de ondergrens van de humaniteit zakken omdat we mensen buiten moeten laten slapen. INLIA is door kerken opgericht om op te komen voor asielzoekers in nood. Wij willen niet langs de zijlijn staan kijken hoe nood ontstaat, zelfs los van het feit dat het ministerie en COA ons concreet om hulp vragen.

Daarom hoopt INLIA dat kerken de vraag willen beantwoorden door de 'mouwen op te stropen' en samen in actie te komen. We herinneren nog eens aan de oproep die de Protestantse Diaconie van Gouda vorig jaar oktober deed in een open brief: [Laat de kerken volstromen](#).

Informatiebrochure:

Veel praktische informatie over de crisisopvang door kerken is door INLIA in een draaiboek bijeengebracht. Onlangs is het document weer herzien en uitgebreid. Tijdens de regioberaden in februari zijn exemplaren op papier uitgedeeld en de digitale versie van de brochure is aan alle belangstellenden toegezonden en op te vragen bij het crisisopvang-team van INLIA, mail: crisisopvang@inlia-projecten.nl.

Vragen gesteld door aanwezigen bij het beraad:

Hoe wordt het leefgeld bepaald?

Dit is afhankelijk van de voorzieningen op locatie; of gasten de mogelijkheid hebben om zelf kunnen koken. Zie ook de uitleg hierover in de brochure. Hierdoor worden gasten in elke

opvanglocatie hetzelfde behandeld. Sinds kort verstrekt het COA ook aan de mensen in crisisnoodopvang bij de kerken en INLIA zogenaamde moneycards. Franeker geeft aan dat dit systeem een stuk ingewikkelder lijkt voor de kerken dan wanneer de kerken zelf leefgeld kunnen verstrekken aan hun gasten. Hij heeft liever 50 euro per nacht. In Franeker is de Nibud-norm aangehouden. Gasten leren zo in Nederland met geld omgaan en zelf koken, sparen.

De opvang kost kerken eigenlijk niets, veel houden geld over zelfs. Dit kan bijvoorbeeld gebruikt worden voor het solidariteitsfonds van INLIA, of voor plaatselijke/diaconale doelen.

Wat is de rol van het COA en de gemeente?

COA gaat niet over opvang in de kerk. INLIA is leidend, doet de coördinatie, en zit tussen de kerk en COA. De burgerlijke gemeente is verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid. Deze moet daarom altijd geïnformeerd worden. Een locatie is wel meldplichtig, maar de kerk hoeft niet van te voren toestemming of een vergunning aan de gemeente te vragen.

Gemeente moet officieel zorg regelen, maar dit is vaak problematisch. INLIA regelt de zorg via het GZA of Arts en Specialist, of de locatie zelf kan dit doen met lokale artsen, bijvoorbeeld uit de gemeente.

Betreffende de openbare orde: INLIA heeft op geen enkele locatie beveiliging. Slechts op één locatie, vanuit de Veiligheidsregio, is een nachtportier ingezet. Verder wordt de tip gegeven om de wijkagent in te lichten, en vooral ook samenwerking te zoeken met de gemeente. Niet: mogen wij dit doen. Maar: wij gaan dit doen, kunnen wij iets voor elkaar betekenen?

Wat te doen als je als particulier een ruimte beschikbaar hebt?

Advies is om je goed in te lezen wat nodig is voor particuliere opvang. Mensen doen dit vaak vanuit een 'groot hart', maar zijn uiteindelijk niet gelukkig met resultaat. Het is belangrijk om goede afspraken te maken. INLIA kan hier bij helpen. Lees bijvoorbeeld de [Handreiking - een vluchteling in huis](#) op de website.

Hoe gaan jullie om met de situatie dat een kerk ruimte beschikbaar heeft gesteld en er geen vluchtelingen komen, zoals in Dokkum?

Dokkum had de pech dat ze net op het meest rustige moment zijn opengegaan. COA leverde geen gasten, en er was elders voldoende plek. Leegstand kan altijd een paar dagen duren, maar de verwachting is dat dit vanwege de crisis niet nog een keer zo zal gaan. Andere locaties is gevraagd om te wachten met open gaan tot de nood hoog genoeg is. Toch is het goed om een buffer te hebben. Hierover moet duidelijk gecommuniceerd worden.

Wie zijn er uitgenodigd voor deze regionale bijeenkomsten?

We hebben alle bij INLIA geregistreerde Charterkerken en overige kerken met een commitment richting de doelgroep aangeschreven.

Hoe de andere kerken te bereiken die nog geen ervaring hebben of betrokken zijn?

Franeker suggereert contact te leggen met de classis-predikant van de PKN-kerken in Friesland, ds Wim Beekman, om te spreken over het verbreden van draagvlak voor crisisopvang. (Hij is inmiddels reeds benaderd en gaf aan prioriteit te willen geven aan het project 'De Thuisgevers' van PKN/Kerk in Actie en de gemeente Kampen, dat beoogt tijdelijke woonruimte te vinden voor statushouders.)

Verder is het goed om de informatie en oproep van INLIA te verspreiden in je netwerk. INLIA biedt aan om eventueel langs te komen en te ondersteunen. Ook kerken met weinig leden

hebben een rol: zij kunnen de samenwerking aangaan met andere kerken in de regio. Als er geen locatie is om in op te vangen, kan een kerk alsnog vrijwilligers leveren. Inmiddels hebben al zo'n 2.000 vrijwilligers bijgedragen aan de opvang in kerken.

Hoeveel vrijwilligers zijn nodig per opgevangen persoon?

Dit is afhankelijk van de situatie, de personen, en locatie. We raden een vast team aan dat sturing geeft aan de opvang. Deze moet bestaan uit de volgende rollen: coördinator (Franeke raadt aan om er twee aan te stellen), iemand verantwoordelijk voor de financiën, en iemand die de vrijwilligers coördineert. Deze laatste kan bijvoorbeeld een appgroep aanmaken en vrijwilligers inroosteren. Bij een grote groep gasten is het ook belangrijk dat 's nachts vrijwilligers aanwezig zijn. Hiervoor vrijwilligers vinden is soms lastig. Als deze moeilijk zijn om te vinden, kun je bijvoorbeeld een brandwacht inhuren voor het nachtbeheer; die kan de coördinator bellen indien nodig. Ook INLIA is 24/7 bereikbaar voor kerken die crisisopvang bieden. Voor de opvang in vakantiehuisjes is veel minder begeleiding nodig. Daarbij kun je afspraken maken om op een vast moment langs te gaan, eventueel met een tolk. Ook kun je hierbij vaste vrijwilligers per huisje aanwijzen.

Gezinnen zijn vaak makkelijker dan alleengaande mannen, doordat er meer onderlinge cohesie is. Hierdoor is er potentieel minder begeleiding nodig.

INLIA kan weinig sturen op welke mensen opgevangen gaan worden; die worden door het COA in Ter Apel geselecteerd. De grootste groep bestaat uit mannen, soms zijn er ook gezinnen met kinderen of vrouwen.

Wat is onze ervaring met LHBTQ+?

Eigenlijk merken wij hier weinig van. Als er iemand open over is, gaan we daarover in gesprek met elkaar. We hebben hier geen negatieve ervaringen mee gehad. Het is belangrijk om de rechten van iedereen te beschermen, eventueel in samenwerking met andere organisaties.

Kunnen we ook alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) verwachten?

Mocht dit aan de orde zijn, dan komt dit verzoek rechtstreeks via INLIA. Vaak is dit met spoed/op zeer korte termijn. Het gaat dan om een korte periode, 5 tot 10 dagen. Er wordt nu ook gekeken naar opvang voor langere duur, maar daarvoor moet de ruimte echt wel geschikt zijn, bijvoorbeeld kleinere locaties of woningen. Voogdij-instelling Nidos is bij de opvang van amv's betrokken als begeleider. COA leverde destijds voor onze opvang 2 mensen die 24/7 ter plaatse waren, ter ondersteuning van de opvangende kerk. Het COA is hierbij niet leidend; de kerk stuurt. (lees ook: [Veertig pubers in crisisopvang in een kerk in Leek](#))

Kunnen we veiligelanders verwachten?

We proberen te voorkomen dat mensen die voor problemen zorgen in de kerken komen. En als er wel iets gebeurt, grijpen wij zo snel mogelijk in. Tachtig procent van de gasten is een vluchteling die een verblijfsvergunning krijgt (veelal uit landen als Syrië, Jemen en Eritrea).

Ter afsluiting: we vangen mensen op, niet voor het COA, maar voor de Nederlandse samenleving. Wat we nu aan ze geven, nemen ze mee als ze in ons land mogen blijven. Hoe wil je deze mensen in je samenleving hebben? Gefrustreerd omdat ze aan hun lot zijn overgelaten? Of dankbaar, omdat ze goed zijn opgevangen en geholpen wanneer ze het nodig hadden?